

ИНСТИТУТ ЗА МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНА
ИСТРАЖИВАЊА

01 бр 1525/1.1.

27.11.2015.године

Београд

На основу чл.59 Закона о научноистраживачкој делатности и чл.33. Статута Института за мултидисциплинарна истраживања, Научно веће на седници одржаној 27.11.2015.године донело је следећу

ОДЛУКУ

Предлог за измену Нацрта стратегије научног и технолошког развоја Републике Србије 2016.-2020. године:

- Основна истраживања су неопходна како би Република Србија на располагању имала своје експерте у природним и друштвеним наукама. Савремена друштва су заснована на знању. Пул знања се повећава пре свега кроз основна тј. фундаментална истраживања. Српска наука даје свој допринос укупном светском знању, где је тај допринос у позитивној диспропорцији са величином земље, бројем становника и уложеним средствима у науку. Поставља се питање да ли Србија мора да доприноси том пулу, или треба да препусти да га формирају "већи и јачи" и да једноставно постане корсиник. Одговор је: Не, зато што знања у врхунској науци не могу да се разумеју ни користе без активног учешћа. Експертиза у неком пољу се не постиже познавањем свих доступних информација, већ захтева активно истраживање у датом пољу. Дакле основна истраживања су неопходна да би Србија имала експерте који су на располагању за решава потреба и проблема заједнице.

- Основна истраживања су неопходна за добијање квалитетног високошколованог кадра.

У интересу Републике и њених грађана је да здравствена заштита, образовање, и све друге услуге које држава пружа буду што квалитетније. Укључивање људи из основних истраживања у процес едукације на високошколским установама те укључивање студената у основна истраживања кроз израду мастер радова и докторских дисертација је апсолутно неопходно за постизање овог циља. Без основних истраживања пад у квалитету високошколованог кадра је неизбежан.

- Основна истраживања повећавају углед Србије у свету.

Без основних истраживања (тј истраживања на институтима) Универзитет у Београду не би ушао на Шангајску листу. Не постоји сфера ни друштвена активност у којој су наши људи ближе "творцима политике" (policy makers) развијених држава, као што су САД, Немачка, Велика Британија. Кроз контакте и активну сарадњу, наши истраживачи показују да је Република

Србија држава која је способна за врхунска људска достигнућа, да је земља великих капацитета и ресурса. Србија нема боље амбасадоре (уз спортисте и уметнике) у свету од научника и науке.

- Основна истраживања су неопходна за задржавање младог стручног кадра у земљи

Основна или иновациона истраживања

У предходној као и у овој стратегији је дат приоритет иновативним и апликативним истраживања те укључивању науке у развој привреде. Ово свакако добро звучи, посебно везано за актуелне потребе друштва које се суочава са економском кризом и недовољном развијеношћу привреде. Међутим, поставља се питање шта је неопходно заиста урадити да идеја о форсирању на иновативна истраживања заиста заживи. Прво морамо бити свесни да иновативна истраживања захтевају далеко већа улагања од основни истраживања. Државни органи су такође тога свесни, и са тиме су упознати и од стране европских институција. Да ли Република има довољно средстава за тако нешто, када се зна да развој једног медикамента или финалног прехранбеног производа кошта десетине или стотине милиона евра. Одговор је јасан, држава нема капацитете, нити у крајњој линији треба да улаже средства у таква истраживања јер нема механизме да процени да ли ће улагања имати повратну вредност. Да ли је урађена анализа до сада финансираних иновативних истраживања? Колико је пројеката заиста успешно завршено конкретним производом/решењем, колико се новца вратило од уложеног. Ако су резултати петогодишњег пробног периода позитивни, има основа за наставак овакве стратегије. Ако нису, иновација је само лепа реч иза које лежи нефункционални систем. Са друге стране, основна истраживања много мање коштају, а формирају експерте који су неопходни за развој иновација, ако се за тако нешто створе услови и јасно дефинисане потребе. Параметри успеха научно-истраживачке делатности показују да је Србија у 2015. год. била на првом месту на свету по научном учинку нормализованом на БДП (37. на свету без ове нормализације; 2014. је била на 4. односно 34. месту). Ово је постигнуто у отежаним условима и са више него ограниченим финансијским средствима (0.3% од укупног буџета; ЕУ минимум је 1%). Укратко, Република Србија има у научној заједници изузетан ресурс, део друштва који одскаче у односу на међународне стандарде. Без очувања и унапређења основних истраживања, овај ресурс ће бити изгубљен.

Стратегија за основна истраживања

1. Треба раздвојити институте који се баве основним истраживањима од оних који се баве апликационом и трансфером технологија.
2. Основати Национални институт за природне науке и Национални институт за друштвене науке, као две кровне организације у које ће укључити институте који се баве основним истраживањима и који ће део ингеренција предати кровним организацијама. Ово треба урадити по угледу на амерички NIH, француски CNRS, и немачки Max Planck. Истраживачи на ова два национална института прелазе на буџетско финансирање, улазе у платне разреде (научни саветник, виши научни сарадник, научни сарадник...) што представља основу плату, уз додатак на основу категорија (A1-A6) које се евалуирају на две године. Национални институти имају редовно финансирање ДМТ1 и ДМТ2. У оквиру института се на 5 година расписују национални пројекти, за које конкуришу појединачне истраживачке групе. ДМТ2 се расподељује пројектима према успеху руководиоца пројекта у претходном периоду и на основу иностране рецензије, а поштујући високе критеријуме изврности. У пројекте могу бити укључени и истраживачи са факултета. Износ ДМТ2 расписује Република у складу са важећим прописима и финансијским ресурсима.
3. Осим националних пројеката, сваке године се расписују отворени пројектни позиви са јасно дефинисаним захтевима и ниском пролазношћу (инсистира се на високом квалитету). На ове пројекте могу аплицирати истраживачке групе са националних и других института и факултета. Отворене пројектне позиве могу расписивати и привредни субјекти, које држава стимулише пореским олакшицама. На овај начин се промовише развој апликација и трансфер технологија, сарадња науке и привреде, као и истраживање и развој у индустрији и привреди.
4. Институти који се баве апликативним истраживањима и трансфером технологија излазе на тржиште. Држава их или задржава као јавна предузећа или их приватизује.
5. Јединица за управљање пројектима (ЈУП) се показала као изузетно неефикасан, што се види кроз неспособност да се реализује имплементација кредита Европске инвестиционе банке, кроз нереализацију тендера за капиталну опрему, кроз спорост и неефикасност приликом набавке хемикалија. ЈУП је у претходном преиоду имао изузетно негативан ефекат на научни рад у земљи. ЈУП се мора реструктурирати. Управљање морају да врше угледни научници из области природних наука. Активности ЈУП-а треба или потпуно пребацити на националне институте или лимитирати на набавке изнад 50000 евра и за изградњу инфраструктуре, док би се набавке испод 50000 евра пребациле на институте уз строге годишње ревизије.
6. Треба промовисати укључивање људи из основних истраживања у наставу на универзитетима. Конкретно, не кроз професуре већ кроз стручна

предавања у оквиру постојећих курсева. Ово треба да смањи тренд одлива најбољих младих кадрова који даље води ка спуштању критеријума за докторске студије (који је у току на многим факултетима). Без сарадње са научном базом, високообразовном систему у Србији прети урушавање.

ПРЕДСЕДНИК НАУЧНОГ ВЕЋА

Др Мариa Весна Николић, научни саветник

ИНСТИТУТ ЗА МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНА
ИСТРАЖИВАЊА

01 бр 1525/1.2.

27.11.2015.године

Београд

На основу чл.59 Закона о научноистраживачкој делатности и чл.33. Статута Института за мултидисциплинарна истраживања, Научно веће на седници одржаној 27.11.2015.године донело је следећу

ОДЛУКУ

**Предлог за допуну Нацрта стратегије научног и технолошког развоја
републике Србије 2016.-2020. године**

Поглавље "Развој научноистраживачке инфраструктуре" (страна 24 Нацрта)
допунити са:

Приоритет код инвестирања у истраживачко развојну инфраструктуру имају институције од угледа и традиције које показују изузетне резултате у својим областима, а које немају решено питање простора или се суочавају са проблемима у функционисању и реализацији пројеката због просторних ограничења. Као параметар приликом одабира ће се узимати број истраживача по јединици површине расположивог простора.

ПРЕДСЕДНИК НАУЧНОГ ВЕЋА

Др Марија Весна Николић, научни саветник